

HH/emt

26.11.2014

Eduskunnan sivistysvaliokunta
siv@eduskunta.fi

Suomen Lääkäriliiton lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä 241/2014vp eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja korkeakoululain muuttamisesta

Suomen Lääkäriliitto kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksiään käsitellyssä olevista lakimuutoksista. Lääkäriliiton lausunnossa käsitellään pääosin lääkärien erikoistumiskoulutusta, lausunnon jälkimmäisessä osassa eräitä yleisiä näkökohtia yliopistolain muuttamiseen liittyen.

Lääkärien erikoistumiskoulutuksen erityispiirteet

Lääkärien erikoistumiskoulutuksella on erittäin pitkät perinteet, erikoislääkärikoulutusta on Suomessakin tietyissä muodoissa annettu jo yli sadan vuoden ajan. Erikoislääkärikoulutus siirtyi vuonna 1986 yliopistojen lääketieteellisten tiedekuntien vastuulle ja erikoistumisesta tuli yliopistollinen jatkotutkinto. Suoritettun erikoislääkäritutkinnon perusteella Valvira myöntää erikoislääkärin oikeudet. Uusia erikoislääkärin oikeuksia on vuosittain myönnetty runsaat 500.

Nuorilla lääkäreillä on erittäin suuri kiinnostus ja halu erikoistua. Kyselytutkimusten mukaan (Lääkäri 2013, Tampereen ja Itä-Suomen yliopistot sekä Suomen Lääkäriliitto) 95 % nuorista lääkäreistä on erikoistumassa tai aikoo erikoistua.

Suomessa voi erikoistua nykyisin 50 erikoisalalle, joista 36:n koulutuspituus on kuusi vuotta ja 14:n koulutuspituus viisi vuotta. Käytännössä erikoistuminen kestää kuitenkin tätä kauemmin, aika lääkärin perustutkinnon eli lääketieteen lisensiaatin tutkinnon suorittamisesta erikoislääkärin tutkinnon suorittamiseen on keskimäärin noin yhdeksän vuotta.

Lääkärien erikoistuminen tapahtuu pääosin terveyspalvelujärjestelmässä sairaaloissa ja terveyskeskuksissa, suurimmaksi osaksi erikoistuvan lääkärin viroissa. Erikoistuminen on pitkälti työssä oppimista, eräänlaista mestarikisälli-järjestelmään pohjautuvaa. Erikoistuneet lääkärit ovat keskeinen terveyspalvelujärjestelmän työntekijäryhmä. Yliopiston itsensä antama opetus on melko vähäinen osa erikoistumista ja se rajoittuu osaan ns. teoreettista kurssimuotoista koulutusta sekä johtamiskoulutukseen.

Parhailaan on eduskunnan käsittelyssä myös lainsäädäntömuutoksia, joiden seurauksena erikoislääkärikoulutuksen hallintovastuu on tarkoitus siirtää opetus- ja kulttuuriministeriöstä sosiaali- ja terveysministeriöön. Näidenkin lakimuutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2015. Samassa yhteydessä on tarkoitus luopua erikoislääkärikoulutuksen tutkintomuotoisuudesta.

ta. Jatkossa yliopistot edelleen vastaisivat erikoistumiskoulutuksesta, mutta kyseessä ei olisi enää ammatillinen jatkotutkinto. Valvira myöntäisi edelleenkin erikoislääkärin oikeudet erikoistumisesta yliopiston antaman todistuksen perusteella. Tämä ehdotettu muutos on saanut hyvin laajan kannatuksen, Lääkäriliittokin on sitä ollut siinä auttamassa.

Tämän muutoksen kanssa samassa yhteydessä on tarkoitus, että jatkossa myös yliopistot voisivat saada ns. EVO-rahaa (erityisvaltionosuus) erikoistumiskoulutuksesta aiheutuneisiin ylimääräisiin kustannuksiin. Tähän asti tätä STM:n rahoitusta on maksettu ainoastaan terveystalvvelujärjestelmälle.

Erikoislääkärikoulutus ei saa muuttua maksulliseksi

Lakimuutoksissa yliopistolain muuttamisessa liittyen erikoistumiskoulutukseen ehdotetaan koulutuksen maksullisuutta. Erikoislääkärikoulutusta ei tässä yhteydessä ole erikseen tuotu esille, mutta mikäli sen tutkintomuotoisuus poistuisi, olisi periaatteessa erikoislääkärikoulutuskin mahdollista muuttaa maksulliseksi.

Suomen Lääkäriliiton mielestä erikoislääkärikoulutusta ei missään nimessä tule tehdä maksulliseksi. Erikoislääkärikoulutuksella on pitkät perinteet ja se luonteensa vuoksi poikkeaa muista erikoistumisista.

Erikoistuvat lääkärit saavat muita lääkäriryhmiä merkittävästi pienempää palkkaa, minkä perusteena on nimenomaan koulutusvirka. Tässä mielessä erikoistuvat lääkärit tavallaan nykyjärjestelmässään maksavat koulutuksestaan. Koulutuksen maksullisuus voisi olla omiaan vähentämään nuorten lääkäreiden kiinnostusta erikoistumiseen. Tämä olisi erittäin haitallista tilanteessa, jossa monilla lääketieteen erikoisaloilla on suurten ikäluokkien eläköityessä edessä merkittävää erikoislääkäriavajetta.

Olisi nurinkurista, että yliopistot alkaisivat periä maksuja erikoislääkärikoulutuksesta samaan aikaan, kun edellä kuvatun mukaisesti ne alkaisivat saada erikoislääkärikoulutukseen rahoitusta myös STM:n EVO-rahoista.

Erikoislääkärikoulutuksen hallintovastuun siirtoa suunnitelleessa ns. siirtotyöryhmässä sivuttiin erikoistumisesta aiheutuvien kulujen perimistä erikoistuvilta lääkäreiltä, mutta tämä hylättiin välittömästi eikä työryhmä sitä ole ollut ehdottamassa. Kiinnostuminen erikoistumiseen vaarantaisi myös julkisen terveystalvvelujärjestelmän toimintaa, erikoistuminen tapahtuu pääosin kunnallisissa sairaaloissa ja terveyskeskuksissa.

Edellä mainitun STM:n siirtotyöryhmän työtä varten laatimassani selvityksessä Euroopan erikoislääkäriliiton UEMS:n piirissä kävi ilmi, että erikoislääkärikoulutus ei missään EU/ETA-maassa perustu erikoistuvilta lääkäreiltä perittävään rahoitukseen. Erikoislääkärikoulutuksen rahoituksesta vastaavat terveystalvvelujärjestelmä ja valtiovalta vaihtelevin maksuosuuksin. Mikäli Suomessa erikoislääkärikoulutuksesta alettaisiin periä maksuja, olisi maamme poikkeus eurooppalaisessa järjestelmässä, jota on työvoiman liikkuvuudenkin perusteella pyritty harmonisoimaan.

Erikoistumiskoulutukseen ottaminen

Yliopistolain muutosesityksessä ehdotetaan yhtenäisiä kriteerejä käytettäväksi erikoistumiskoulutukseen ottamisen yhteydessä. Erikoislääkärikoulutukseen on tähän mennessä voinut käytännössä ilmoittautua melko vapaasti. Jatkossa on tarkoitus, että erikoislääkärikoulutukseen myös haetaan ja yliopisto valitsee erikoistujat. Tätä koskevat valintamenettelyt ja niissä käytettävät kriteerit ovat tässä vaiheessa vielä avoinna ja lääketieteelliset tiedekunnat ovat niitä valmistelemassa yhteistyössä viranomaisten, terveyspalvelujärjestelmän ja alan järjestöjen kanssa. Edellä kuvattuun viitaten voidaan todeta, että erikoislääkärikoulutus poikkeaa merkittävässä määrin muista erikoistumiskoulutuksista ja sillä perusteella erikoistuvaksi ottamiseen ei voida soveltaa täysin samoja yleisiä kriteerejä.

Muita yliopistolain muuttamiseen liittyviä huomioita

Edellä mainittujen erikoislääkärikoulutuksen erityispiirteiden huomioiminen ja erikoislääkärikoulutuksen säilyminen maksuttomana ovat Lääkäriliitolle keskeinen tavoite lainsäädäntömuutoksessa. Seuraavassa eräitä muita huomioita lakimuutoksiin liittyen.

Erikoistumiskoulutusten asema ja tavoitteet on pidettävä selvästi työelämä-
lähtöisinä, vaikkakin vahvasti teoreettiseen ja tutkimukselliseen tietoon perustuvina koulutuksina.

Valtionosuuksin ei tulisi tukea ainoastaan jo olemassa olevia erikoistumiskoulutuksia, vaan myös uusille aloille ja koulutusalojen rajapinnoille syntyviä erikoistumiskoulutuksia.

Erikoistumisten suunnittelussa tulee varmistaa työelämän aito osallistuminen. Tästä hyvänä esimerkkinä on erikoislääkärikoulutus, jota toteutetaan hyvässä yhteistyössä yliopistojen ja terveyspalvelujärjestelmän kesken.

Erikoistumiskoulutukset eivät saa johtaa kelpoisuusvaatimusten väljentämiseen. Terveysturvallisuudella ne liittyvät myös terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettuun lakiin ja sen määrittämiin laillistettuihin ja nimikesuojattuihin ammattinimikkeisiin. Tätä kautta ne ovat myös osa potilasturvallisuuden varmistamista.

Hannu Halila
varatoiminnanjohtaja
Suomen Lääkäriliitto
LKT, erikoislääkäri, terveydenhuollon hallinnon dosentti (HY)